

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
"ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ"

ТАВРІЙСЬКИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК

Випуск 74

Херсон – 2011

Видається за рішенням Науково-координаційної ради Херсонської області Південного наукового центру Національної академії наук України, вченої ради Херсонського державного аграрного університету та Президії Української академії аграрних наук з 1996 року. Зареєстрований у ВАК України в 1997 році "Сільськогосподарські науки", перереєстрацію пройшов у червні 1999 року (постанова президії ВАК №1-05/7), у лютому 2000 року (№2-02/2) додатково "Економіка в сільському господарстві", у червні 2007 року (№1-05/6) додатково "Іхтіологія" та у квітні 2010 року "Сільськогосподарські науки" (№1-05/3). Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №13534-2508 ПР від 10.12.2007 р.

Рекомендовано до друку вченою радою Херсонського державного аграрного університету 23.02.2011 року (протокол № 9).

Редакційна колегія:

Базалій В.В.	– д.с.-г.н., професор, (головний редактор);		
Лазер П.Н.	– к.с.-г.н., професор, (заст. головного редактора);		
Пилипенко Ю.В.	– д.с.-г.н., професор, (заст. головного редактора);		
Подаков Є.С.	– к.е.н., доцент, (відповідальний редактор);		
Арсан О.М.	– д.б.н., професор;	Мармуль Л.О.	– д.е.н., професор;
Бойко М.Ф.	– д.б.н., професор;	Миколайчук Н.С.	– д.е.н., професор;
Вовченко Б.О.	– д.с.-г.н., професор;	Міхеев Є.К.	– д.с.-г.н., професор;
Гамаюнова В.В.	– д.с.-г.н., професор;	Нежлукченко Т.І.	– д.с.-г.н., професор;
Грановська Л.М.	– д.е.н., професор;	Орлюк А.П.	– д.б.н., професор;
Данілін В.М.	– д.е.н., професор;	Пелих В.Г.	– д.с.-г.н., професор;
Дебров В.В.	– д.с.-г.н., професор;	Салатенко В.Н.	– д.с.-г.н., професор;
Євтушенко М.Ю.	– д.б.н., професор;	Соловйов І.О.	– д.е.н., професор;
Зубенко В.В.	– к.ю.н., доцент;	Ушкаренко Ю.В.	– д.е.н., професор;
Кудряшов В.П.	– д.е.н., професор;	Філіп'єв І.Д.	– д.с.-г.н., професор;
Лавриненко Ю.О.	– д.с.-г.н., професор, чл.-кор. УААН;	Ходосовцев О.Є.	– д.б.н., професор;
		Червін І.І.	– д.е.н., професор;
Лимар А.О.	– д.с.-г.н., професор;	Шерман І.М.	– д.с.-г.н., професор.

Таврійський науковий вісник: Науковий журнал. Вип.74. –Херсон: Айлант. 2011. –336 с.

У збірнику подаються результати наукових досліджень теоретичного та практичного характеру з різноманітних питань розвитку регіонів України та їх агропромислових комплексів.

Розрахований на наукових працівників, докторантів, аспірантів, магістрантів, викладачів вищих навчальних закладів і виробничників, які працюють над вирішенням актуальних проблем розвитку регіонів України та їх агропромислових комплексів.

ЗЕМЛЕРОБСТВО, РОСЛИННИЦТВО, ОВОЧІВНИЦТВО ТА БАШТАННИЦТВО

УДК 633.15:631.6:631.03(833)

ЗБИРАЛЬНА ВОЛОГІСТЬ ЗЕРНА ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ РІЗНИХ ГРУП СТИГЛОСТІ В ҐРУНТОВО-ЕКОЛОГІЧНИХ ПУНКТАХ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

В.В. БАЗАЛІЙ – д.с.-г.н., професор,
Ю.О. ЛАВРИНЕНКО – д.с.-г.н., професор, чл.кор.НААНУ,
С.В. КОКОВІХІН – д.с.-г. н., доцент,
М.О. ІВАНІВ – аспірант, Херсонський ДАУ,
В.Г. НАЙДЬОНОВ – к. с.-г. н., Асканійська ДСДС НААН

Постановка проблеми. Висока потенційна врожайність кукурудзи і відносно низькі витрати на вирощування обумовлюють її стрімке поширення. У 2008 році світове виробництво зерна сягнуло 805,2 млн. тонн, що майже удвічі перевищило показники 30-річної давнини і вивело цю культуру на перше місце за валовими зборами серед усіх кормових і продовольчих культур. Вирощування кукурудзи на зерно, в основному, концентрується в теплих країнах світу, а розповсюдження її в більш північні регіони відбувається завдяки успіхам селекції та технологіям, які дозволяють отримувати високу врожайність та низьку збиральну вологість зерна, що істотно знижує витрати на сушіння [1,2].

Низька збиральна вологість зерна є запорукою високоефективного та прибуткового вирощування кукурудзи на даному етапі розвитку рослинницької галузі. Технологічними заходами вдається не тільки підвищувати рівень врожайності кукурудзи, а і формувати низькі показники збиральної вологості зерна, що істотно підвищує чистий прибуток та рівень рентабельності [3]. Визначення чіткої реакції генотипів кукурудзи на чинники середовища, що пов'язані з густиною стояння та іншими технологічними заходами, необхідне також у плані розробки і впровадження оптимальних та ресурсозберігаючих технологій вирощування, які обов'язково повинні включати і варіанти оптимізації відповідності гібриду рекомендованим умовам вирощування [4,5].

Стан вивчення питання. Збиральна вологість зерна гібридів кукурудзи має визначені особливості прояву залежно від групи стиглості гібриду, від особливостей генотипового прояву темпів вологовіддачі при дозріванні, а також від технологій вирощування кукурудзи в умовах певної ґрунтово-екологічної зони. У південному Степу необхідно враховувати особливості генотип-середовищної реакції гі-

бриду на хід температурного режиму у період наливу зерна та дозрівання і корегувати забезпечення технічних вимог вибором необхідного гібриду та вдосконаленням агротехніки вирощування [6,7].

Низька збиральна вологість зерна у першу чергу визначається тривалістю вегетаційного періоду, і фактор ранньостиглості є домінуючим. Проте, ранньостиглі гібриди, які були створені для північних регіонів України, не повною мірою відповідають ряду вимог зони зрошення південного Степу. Саме з цих причин нами були залучені до випробувань і пізньостиглі гібриди з високою потенційною врожайністю і пристосованістю до умов зрошення південного регіону [8,9].

Встановлено, що оцінку потенціалу гібриду доцільно проводити в екологічних випробуваннях, де можливо з'ясувати специфічну та загальну адаптивність до ґрунтово-кліматичних умов, визначити реакцію генотипу на варіювання факторів зовнішнього середовища та дати рекомендації практичному виробництву щодо найбільш перспективних зразків для конкретних регіонів. Реакцію різних гібридів кукурудзи на екологічні пункти за урожайністю було показано в попередніх публікаціях [10,11].

Метою досліджень було визначення особливостей прояву показника “збиральна вологість зерна” гібридами кукурудзи, що були створені в селекційних центрах, які постачають нові гібриди різних груп стиглості та збиральної вологості для Південного Степу.

Завдання і методика досліджень. Завданням досліджень було вивчення реакції нових гібридів кукурудзи різних груп стиглості (ФАО 190-600) на агроекологічні умови вирощування в умовах зрошення Херсонської області за показником «збиральна вологість зерна». Досліди проводились протягом 2006-2008 рр. у чотирьох пунктах Херсонської області (три адміністративні райони – Дніпровський, Каховський, Іванівський). Характеристика екологічних параметрів була наведена у попередніх статтях [10,11]. Вологість зерна визначали термостатно-ваговим методом у період збирання наприкінці третьої декади вересня.

Результати досліджень. Було вивчено реакцію десяти нових гібридів кукурудзи різних груп стиглості (від ФАО 190 до ФАО 600) на зміну агроекологічних умов та погодних чинників за показником вологості зерна (табл.1).

Вологість зерна, в середньому, по чотирьох екологічних пунктах була невеликою і коливалась у межах 1-2%, що свідчить про те, що за однакових строків сівби досягання кукурудзи в південному Степу можна прогнозувати досить чітко за календарними датами. Погодні умови року також не мали сильного впливу на показники збиральної вологості гібридів і по окремих гібридах коливались у межах до 3%, що вказує на можливість контролювати строки дозрівання при зрошенні у певних груп стиглості гібридів.

Таблиця 1 – Збиральна вологість гібридів кукурудзи в екологічних пунктах

Екологічний пункт випробування (фактор А)	Гібрид (фактор В)	Роки досліджень				Середнє по факторах	
		2006	2007	2008	середнє	В	А
Іванівський р-н, дослідне поле ХДАУ	Тендра	16,6	15,7	17,1	16,5	16,3	20,1
	Кремінь 200СВ	16,0	14,8	16,7	15,8	15,8	
	Борисфен 250МВ	14,4	14,1	15,1	14,5	14,4	
	Подільський 274СВ	16,4	16,1	17,1	16,5	16,2	
	ВЦ 380МВ	17,2	16,7	17,7	17,2	17,2	
	Азов	19,0	17,6	19,5	18,7	18,6	
	Борисфен 433МВ	19,2	18,6	19,7	19,2	19,1	
	Соколов 407МВ	21,2	19,5	21,7	20,8	21,0	
	Перекоп СВ	31,5	30,7	32,0	31,4	29,0	
	Борисфен 600СВ	30,1	29,0	30,6	29,9	29,4	
Інститут землеробства ПР	Тендра	16,4	16,5	17,4	16,8	19,8	
	Кремінь 200СВ	16,2	16,3	17,0	16,5		
	Борисфен 250МВ	14,6	14,9	15,6	15,0		
	Подільський 274СВ	16,1	16,6	16,8	16,5		
	ВЦ 380МВ	17,2	17,1	18,0	17,4		
	Азов	18,8	18,4	19,5	18,9		
	Борисфен 433МВ	18,9	19,2	19,7	19,3		
	Соколов 407МВ	20,9	21,3	21,4	21,2		
	Перекоп СВ	26,6	27,9	27,4	27,3		
	Борисфен 600СВ	28,6	29,5	29,4	29,2		
Дослідне господарство «Каховське»	Тендра	16,1	13,9	17,1	15,7	18,9	
	Кремінь 200СВ	15,5	13,8	16,7	15,3		
	Борисфен 250МВ	13,8	13,2	14,8	13,9		
	Подільський 274СВ	15,9	14,4	16,6	15,6		
	ВЦ 380МВ	16,7	15,3	17,7	16,6		
	Азов	18,5	16,8	19,0	18,1		
	Борисфен 433МВ	18,7	16,7	19,4	18,3		
	Соколов 407МВ	20,7	19,2	21,1	20,3		
	Перекоп СВ	26,4	25,6	27,6	26,5		
	Борисфен 600СВ	28,4	26,9	29,4	28,2		
Дослідне господарство «Асканійське»	Тендра	16,4	15,1	16,9	16,1	20,1	
	Кремінь 200СВ	15,7	14,3	16,2	15,4		
	Борисфен 250МВ	14,1	13,6	15,1	14,3		
	Подільський 274СВ	16,1	15,2	17,1	16,1		
	ВЦ 380МВ	18,0	16,6	18,5	17,7		
	Азов	19,3	17,6	19,5	18,8		
	Борисфен 433МВ	19,9	18,6	20,4	19,6		
	Соколов 407МВ	21,9	21,0	22,4	21,8		
	Перекоп СВ	31,1	30,1	31,6	30,9		
	Борисфен 600СВ	30,9	29,0	31,4	30,4		
НІР ₀₅ по факторах	А	0,50	0,22	0,23			
	В	0,79	0,35	0,36			
	АВ	1,57	0,70	0,72			

Більш значні відмінності спостерігались між окремими гібридами, які належали до різних груп ФАО. Вологість зерна пізніх гібридів перевищувала показники ранніх майже удвічі. Гібриди групи ФАО 190-290 мали, у середньому, збиральну вологість зерна у межах 14,4-16,3%, що дає можливість проводити комбайнове збирання зерна з прямим обмолотом наприкінці вересня без додаткових витрат на досушування. Найбільш низька вологість зерна була у гібридів Борисфен 250МВ і Кремінь 200СВ. Слід зауважити, що гібриди Борисфен 250МВ і Подільський 274СВ хоч і належали до середньоранньої групи, проте вологість зерна у них була меншою порівняно з ранньостиглою групою (гібриди Тендра і Кремінь 200СВ). Таке явище пояснюється тим, що останні мали кременисте зерно, вологовіддача якого погіршена порівняно з зубоподібним зерном. Гібриди середньостиглої групи ВЦ 380МВ і Азов мали вологість зерна більшу на 2-3% (середня 17,2-18,6%), проте ні в окремі роки, ні в екологічних пунктах вологість не перевищувала 20%, що дозволяє проводити комбайнове збирання з невеликими витратами на сушіння.

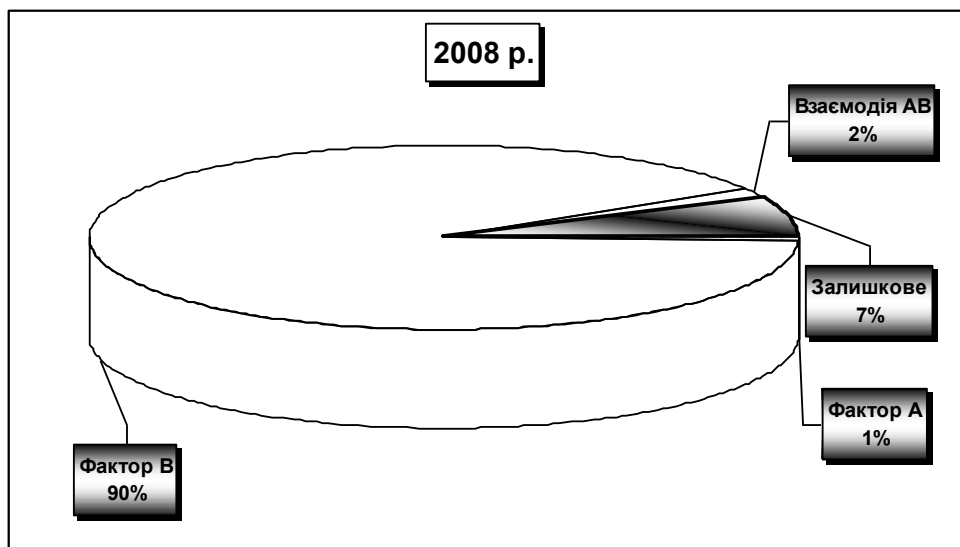
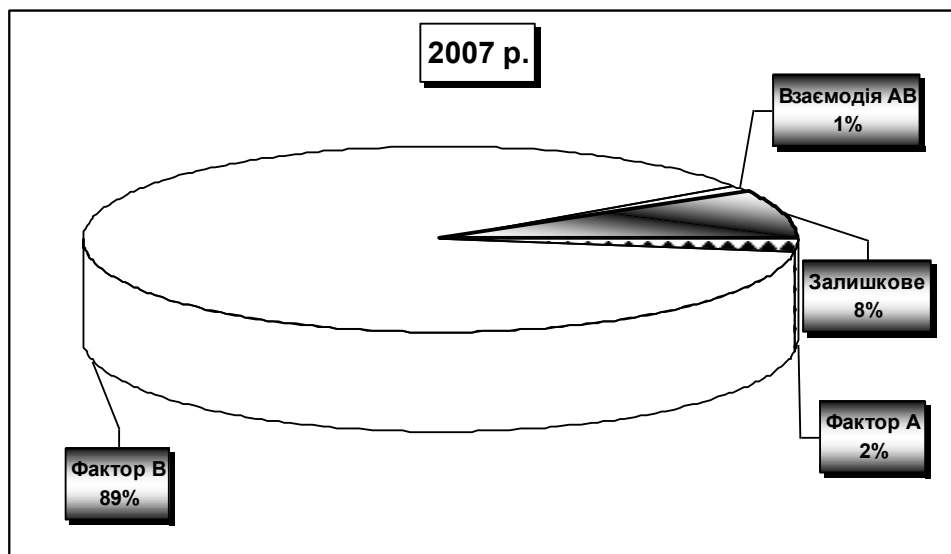
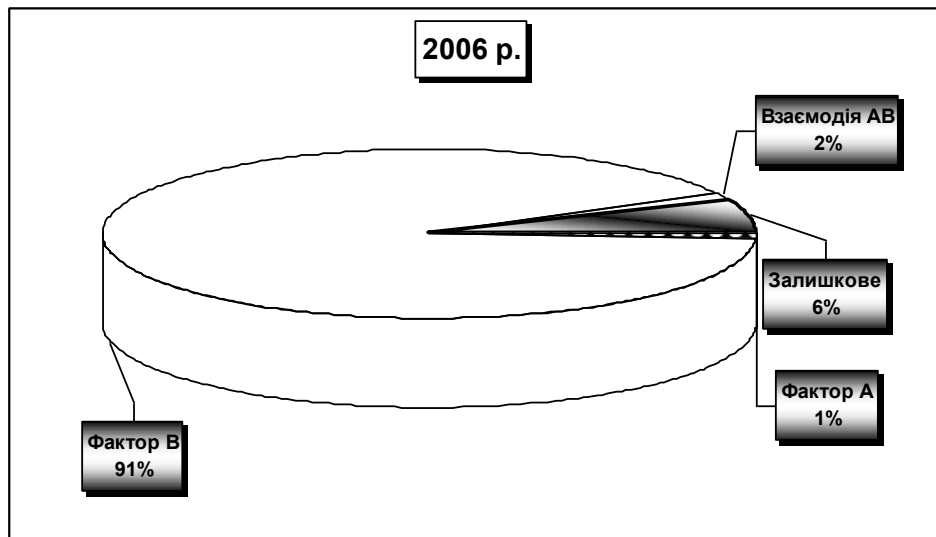
Гібриди середньопізньої групи Борисфен 433МВ і Соколов 407МВ (ФАО 400-490) мали вологість зерна в межах 20%. В окремі роки і на деяких пунктах вологість зерна сягала критичного рівня, що змушує проводити збирання в качанах або ж переносити збирання на більш пізні строки. Слід зауважити, що перенесення строків збирання на жовтень не завжди гарантує зниження вологості до оптимальних параметрів з причини зниження вологовіддачі в осінній сезон і можливого вторинного зволоження при опадах. Тому гібриди середньопізньої групи стиглості не завжди можуть гарантувати низькі витрати на досушування зерна.

Гібриди пізньої групи стиглості Перекоп СВ і Борисфен 600СВ (ФАО 600) хоч і мали найвищий потенціал урожайності [10,11], проте їх вологість зерна сягала 30%, що не дає можливість проводити збирання з прямим обмолотом і потребує додаткових значних витрат на зберігання в качанах та досушування зерна.

Найбільш вдало поєднували високу врожайність зерна (93,2-100,4 ц/га) зі збиральною вологістю (14,4-17,2%) гібриди Подільський 274СВ, Борисфен 250МВ, ВЦ 380МВ.

При аналізі частки впливу окремих факторів на збиральну вологість зерна слід відмітити, що вирішальний вплив у наших дослідках визначав тип гібриду (рис.1).

В окремі роки генотип гібриду формував збиральну вологість з часткою понад 90%. Погодні умови, екологічний пункт, а також взаємодія факторів досліджень мали дуже низьку частку впливу, яка не перевищувала 8%.

Рисунок 1. Частка впливу гібриду та екологічного місця випробування на вологість зерна кукурудзи

Саме тому слід визнати, що на збиральну вологість зерна переважно впливають строки сівби та група стиглості гібриду при зрощенні.

При аналізі впливу погодних умов і екологічного пункту встановлено, що генотипова мінливість збиральної вологості сягає середніх і високих значень (табл.2).

Розмах мінливості вологості іноді перевищував 15%. Відмітним є те, що фенотипова реалізація генотипових задатків проходить у більш комфортних умовах, які характерні для гарантованого зрощення широкозахватною дощувальною технікою у дослідному полі ХДАУ і ДГ «Асканійське». Коефіцієнт генотипової варіації також був у цих пунктах найбільш високим, що свідчить про доцільність проведення достовірних оцінок гібридів кукурудзи за показниками збиральної вологості в умовах оптимального забезпечення технологічними заходами при вирощуванні.

Таблиця 2 – Генотипова мінливість вологості зерна гібридів у різні роки в різних екологічних градієнтах

Роки	Статистичні показники	Екоградієнт			
		Дослідне поле ХДАУ	Інститут землеробства ПР	ДГ «Каховське»	ДГ «Асканійське»
2006	$\bar{X}, \%$	20,6	19,4	19,7	20,3
	R, %	17,1	14,0	14,6	17,0
	V _g , %	29,4	24,1	25,3	29,8
2007	$\bar{X}, \%$	19,3	19,8	17,6	19,1
	R, %	16,6	14,6	13,7	16,5
	V _g , %	30,2	25,5	28,0	31,0
2008	$\bar{X}, \%$	20,7	20,2	19,9	20,9
	R, %	15,3	13,8	14,6	16,5
	V _g , %	28,4	23,0	24,3	28,6
середнє	$\bar{X}, \%$	20,1	19,8	18,9	20,1

Модифікуюча дія екологічних пунктів досліджень на збиральну вологість зерна гібридів різних груп ФАО мала низький рівень порівняно з генотиповим ефектом (табл.3).

Розмах мінливості перевищував 5% тільки у пізньостиглого гібрида Перекоп СВ у окремі роки. В інших гібридів розмах мінливості і варіація вологості зерна знаходилась на досить низькому рівні залежно від впливу ґрунтово-екологічного пункту досліджень. Це вказує на те, що сучасні гібриди досить адекватно реагують на контрольовані умови вирощування в межах конкретної ґрунтово-екологічної зони і підзони як за показниками урожайності, так і за показниками збиральної вологості зерна.

Гібриди минулого модельного ряду (рік районування 1990), що мають досить високу чутливість до порушень технологічного процесу, а до таких належить пізньостиглий гібрид інтенсивного типу Пе-

рекоп СВ, можуть неадекватно реагувати на зміну факторів середовища і проявляти високу, непрогнозовану флуктуацію показників урожайності і збиральної вологості зерна. Програмування врожайності і економічних показників виробництва з гібридами такого типу досить складне.

Таблиця 3 – Збиральна вологість зерна гібридів кукурудзи різних груп ФАО та її мінливість ($V_m, \%$) залежно від впливу модифікуючої дії ґрунтовекологічного пункту у різні роки

Гібриди	Статистичні показники	Роки			
		2006	2007	2008	середнє
Тендра	$\bar{X}, \%$	16,4	15,3	17,1	16,3
	R, %	0,5	2,6	0,5	1,1
	$V_m, \%$	1,3	7,2	1,2	2,9
Креміль 200СВ	$\bar{X}, \%$	15,8	14,8	16,7	15,8
	R, %	0,7	2,5	0,8	1,2
	$V_m, \%$	2,0	7,2	2,0	3,5
Борисфен 250МВ	$\bar{X}, \%$	14,2	14,0	15,2	14,4
	R, %	0,8	1,7	0,8	1,1
	$V_m, \%$	2,5	5,3	2,2	3,2
Подільський 274СВ	$\bar{X}, \%$	16,1	15,6	16,9	16,2
	R, %	0,5	2,2	0,5	0,9
	$V_m, \%$	1,3	6,3	1,5	2,6
ВЦ 380МВ	$\bar{X}, \%$	17,3	16,4	18,0	17,2
	R, %	1,3	1,8	0,8	1,1
	$V_m, \%$	3,1	4,8	2,1	2,7
Азов	$\bar{X}, \%$	18,9	17,6	19,4	18,6
	R, %	0,8	1,6	0,5	0,8
	$V_m, \%$	1,8	3,7	1,3	1,9
Борисфен 433МВ	$\bar{X}, \%$	19,2	18,5	19,8	19,1
	R, %	1,2	2,5	1,0	1,3
	$V_m, \%$	2,8	6,8	2,1	2,9
Соколов 407МВ	$\bar{X}, \%$	21,1	20,3	21,7	21,0
	R, %	1,2	2,1	1,3	1,5
	$V_m, \%$	2,5	5,2	2,6	3,0
Перекоп СВ	$\bar{X}, \%$	28,9	28,6	29,7	29,0
	R, %	5,1	5,1	4,6	4,9
	$V_m, \%$	9,6	8,1	8,4	8,6
Борисфен 600СВ	$\bar{X}, \%$	29,5	28,6	30,2	29,4
	R, %	2,5	2,1	2,0	2,2
	$V_m, \%$	4,1	4,0	3,2	3,2

Висновки та пропозиції. Гібриди кукурудзи різних груп стиглості проявляють специфічну реакцію на агроекологічні чинники продукційного процесу за показниками збиральної вологості зерна.

Модифікуюча дія екологічних пунктів досліджень на збиральну вологість зерна гібридів різних груп ФАО мала низький рівень порівняно з генотиповим ефектом.

Найбільш вдало поєднують високу врожайність зерна (93,2-100,4 ц/га) зі збиральною вологістю (14,4-17,2%) гібриди Подільський 274СВ, Борисфен 250МВ, ВС 380МВ.

Генотип гібриду формує збиральну вологість зерна з часткою понад 90%. Погодні умови, екологічний пункт, а також взаємодія факторів досліджень мали дуже низьку частку впливу, яка не перевищувала 8%.

Гібриди минулого модельного ряду (рік районування 1990), що мають досить високу чутливість до порушень технологічного процесу, а до таких належить пізньостиглий гібрид інтенсивного типу Перекоп СВ, можуть неадекватно реагувати на зміну факторів середовища і проявляти високу, непрогнозовану флуктуацію показників урожайності і збиральної вологості зерна. Програмування врожайності й економічних показників виробництва з гібридами такого типу досить складне.

При зрошенні на збиральну вологість зерна переважно впливають строки сівби та група стиглості гібриду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кукурудза. Вирощування, збирання, консервування, і використання / Під загальною редакцією Д. Шпаара. – К: Альфа-стевія ЛТД, 2009. – 396 с.
2. FAOSTAT Data Collections. Agricultural Production; Commodity balances. Agricultural and Food Trade. www.fao.org
3. Лавриненко Ю.О., Коковіхін С.В., Найдьонов В.Г., Нетреба О.О. – Успадкування та мінливість збиральної вологості зерна кукурудзи в умовах зрошення // Таврійський науковий вісник. – 2007. – Вип. 48. – С. 25-33.
4. Кордін О.І. Технологічні заходи вирощування холодостійких гібридів кукурудзи різних груп стиглості: Автореф. дис. ... к.с.г.н: 06.01.09 / ІЗГ. – Дніпропетровськ, 2006. – 18 с.
5. Деряга Є.В. Технологічні заходи оптимізації вирощування гібридів кукурудзи різних груп стиглості в східному Степу. – Автореферат дис. канд.с.-г.н. -Дніпропетровськ: ІЗГ.-2003.-16 с.
6. Лавриненко Ю.О., Плоткін С.Я., Лазер П.Н., Йокич Д.Р. Еколого-генетична детермінація добової втрати вологи зерном при дозріванні у гібридів кукурудзи в умовах південного Степу // Таврійський науковий вісник. -2003. -Вип.26. -С.37-45.
7. Лавриненко Ю.О., Лазер П.Н., Йокич Д.Р., Плоткін С.Я., Твердохліб О.Я. Еколого-генетична мінливість ознак продуктивності і добової втрати вологи зерном при дозріванні гібридів кукурудзи в післяукісних посівах // Таврійський науковий вісник. – Вип.32. – Херсон: Айлант. – 2004. – С. 54-66.

8. Дзюбецький Б.В., Писаренко В.А., Лавриненко Ю.О., Коковіхін С.В. Збиральна вологість, маса 1000 зерен та врожайність материнської форми гібрида кукурудзи Борисфен 433 МВ залежно від густоти стояння, доз азоту та поливного режиму // Бюлетень Інституту зернового господарства. -2000, № 14. -С. 5-8.
9. Дзюбецький Б.В., Черчель В.Ю., Антонюк С.П. Селекція кукурудзи / Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть. -К.:Логос, 2001. -Т.2. -С.571-589.
10. Базалій В.В. Урожайність гібридів кукурудзи різних груп стиглості в ґрунтово-екологічних пунктах Херсонської області / В.В. Базалій, Ю.О. Лавриненко, С.В. Коковіхін, М.О. Іванів // Таврійський науковий вісник. – 2009. – Вип. 63. – С. 9-14.
11. Базалій В.В. Еколого-генетична мінливість урожайності гібридів кукурудзи різних груп ФАО в ґрунтово-технологічних градієнтах Південного Степу / В.В. Базалій, Ю.О. Лавриненко, С.В. Коковіхін, М.О. Іванів // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні агротехнології в умовах глобального потепління» 4-6 червня 2009. – Мелітополь: ТДАТУ, 2009. – С. 18-21.

УДК 330.131.5:633.34:631.5

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ ЗЕРНА ПІСЛЯЖНИВНОЇ СОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ДОСЛІДЖУВАНИХ ФАКТОРІВ

В.О. УШКАРЕНКО – д.с.-г.н., професор, академік НААНУ,
А.С. СУХОТІН – аспірант, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Головною ціллю кожного підприємства є отримання прибутку, що є основою нормального його функціонування та подальшого сталого розвитку.

Для будь-якої сільськогосподарської культури та технології її вирощування дуже важливою є економічна ефективність. Необхідним є отримання продукції з низькою собівартістю та високою прибутковістю.

Тому, розробляючи окремі елементи технології вирощування післяжнивної сої, намагаючись, у цілому, зробити технологію більш ефективною, ми ставили за мету зробити процес вирощування зерна сої більш рентабельним.

Стан вивчення проблеми. Під поняттям розвиток соєпродуктового підкомплексу необхідно розуміти не тільки розширення його розмірів, але й одночасне зростання економічної ефективності виробництва і переробки сої [2].

Необхідним є застосування сучасних технологій вирощування сої, що дозволяє одержувати стабільні високі врожаї цієї культури [1].

ЗМІСТ

ЗЕМЛЕРОБСТВО, РОСЛИННИЦТВО, ОВОЧІВНИЦТВО ТА БАШТАННИЦТВО

1. **Базалій В.В., Лавриненко Ю.О., Коковіхін С.В., Іванів М.О., Найдьонов В.Г.** – Збиральна вологість зерна гібридів кукурудзи різних груп стиглості в ґрунтово-екологічних пунктах Південного степу України.....3
2. **Ушкаренко В.О., Сухотін А.С.** – Економічна ефективність вирощування зерна післяжнивної сої залежно від досліджуваних факторів 11
3. **Андрусенко І.І.** – Про методи визначення вологості і щільності ґрунту 17
4. **Коковіхін С.В., Ісакова Г.М.** – Оптимізація продуктивності зрошуваних агроценозів при диференціації систем удобрення та теплоенергетичних чинників..... 24
5. **Бойчук І.В., Базалій В.В.** – Тривалість осінньої вегетації і ЧВВВ та вплив їх на зимостійкість сортів пшениці озимої за різних умов вирощування..... 34
6. **Алмашова В.С., Онищенко С.О.** – Вплив екологічно безпечних способів підвищення продуктивності гороху овочевого на його водоспоживання..... 42
7. **Покопцева Л.А., Герасько Т.В.** – Застосування регуляторів росту рослин для підвищення посівних властивостей насіння сільськогосподарських культур..... 45
8. **Конащук І.О.** – Економічна ефективність елементів технології вирощування тритикале озимого і ярого..... 49
9. **Дудник А.В.** – Циклічні зміни клімату та популяційні цикли шкідників сільськогосподарських культур 53
10. **Кеньо І.М.** – Продуктивність картоплі під тимчасовими плівковими укриттями тунельного типу залежно від способу пророщування БУльб..... 58
11. **Коваленко О.А., Хоненко Л.Г.** – Вплив мікродобрив та бактеріальних препаратів на врожайність кукурудзи цукрової за вирощування в умовах південного Степу України..... 64

ТВАРИННИЦТВО, КОРМОВИРОБНИЦТВО, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПЕРЕРобКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

12. **Ліннік В.С., Медведєв А.Ю.** – Наукове обґрунтування тривалості відгодівлі бугайців симентальської породи в умовах східного регіону України 72
13. **Войналович С.А., Сахацький Г.І., Філонов Р.О.** – Інкубаційна якість яєць качок залежно від дезінфектанту 77

14.	Вовченко Б.О., Скрепець В.І., Яковчук В.С. – Кормова добавка мікробіологічного походження у раціонах ягнят підсисного періоду	85
15.	Шкарапата Я.Є., Вишневський В.П., Дзюба В.П., Іванченко С.О., Нікішина Ю.М. – Моніторинг доцільності застосування мікрохвильових технологій для покращення збереження сільськогосподарської продукції	92
16.	Микитюк В.В. – Оцінка репродуктивних показників імпортованих баранів-плідників	99
17.	Литвищенко Л.О. – Якісна характеристика волосяних фолікулів шкіри овець різних генотипів	103
18.	Омельчук В.І. – Відтворювальні якості свиней великої білої та породи дюррок при різних методах чистопородного розведення та схрещування	108
19.	Ішханян А.Р. – Оцінка відтворювальних якостей свиноматок великої білої породи англійської селекції за індексом репродуктивного зусилля	113
20.	Кононенко В.Г. – Перетравність поживних речовин та засвоєння азоту і мінеральних елементів в організмі ярок при використанні в раціонах сіна буркуну білого	117

МЕЛІОРАЦІЯ І РОДЮЧІСТЬ ҐРУНТІВ

21.	Колесніков В.В., Колеснікова К.В. – Динаміка водоподачі та водовідведення на зрошуваних дренажних землях півдня України	122
22.	Кошовий В.О. – Вплив вологозабезпечення на продуктивність соняшнику в умовах Півдня України	132
23.	Черниченко М.І. – Водоспоживання рослин картоплі з мінібульб при різних способах та режимах зрошення в умовах півдня України	136

ІХТІОЛОГІЯ ТА АКВАКУЛЬТУРА

24.	Шерман І.М., Пилипенко Є.Ю. – Шляхи трансформації іхтіофауни малих водосховищ	141
25.	Корнієнко В.О. – Можливості застосування математичного моделювання для оптимізації вирощування осетроподібних	144
26.	Шевченко В.Ю., Незнамов С.О. – До питання про оцінку результатів вирощування дволітків для зариблення Нижнього Дніпра	148
27.	Христенко Д.С., Котовська Г.О. – Морфометричні показники амурського чебачка <i>Pseudorasbora Parva</i> (Temminck et Shlegel, 1846) Кременчуцького водосховища	153

28. **Хижняк М.І., Кражан С.А., Литвинова Т.Г.** – Формування екологічних умов ставів III зони рибництва за інтенсивної технології вирощування риби 157
29. **Третяк О.М., Колос О.М., Базасва А.М., Онученко О.В.** – Деякі особливості живлення різновікової молоді веслоноса в процесі басейнового та ставового вирощування 163
30. **Маріуца А. Е.** – Порівняльна характеристика генетико-біохімічних маркерів у різних видів риби 171
31. **Козій М.С.** – Гістоморфологічні особливості кровотворних органів риби 173
32. **Желтов Ю.О., Олексієнко О.О., Грех В.І.** – Біологічні основи підвищення якості комбікормів для вирощування товарного коропа та їх раціональне використання в годівлі риби 180

ЕКОЛОГІЯ

33. **Харитонов М.М., Жиленко М.І.** – Використання червоно-бурих глин для рекультивації шахтних відвалів 185

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА АПК, РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ, ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ Й ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

34. **Грузнов І.І., Макаренко С.М., Олійник Н.М.** – Вдосконалення системи управління життєдіяльністю особистості як головний ресурс підвищення конкурентоспроможності економіки держави . 190
35. **Ботвіна Н.О.** – Вплив фінансової політики на інтеграційні процеси в аграрній сфері України 196
36. **Доброзорова О.В.** – Техніко-технологічна оснащеність агропромислового сектора як фактор забезпечення продовольчої безпеки України 204
37. **Афонченкова Т.М., Масенко Б.П.** – Оцінка економічної ефективності енергозберігаючого проекту з урахуванням екологічної складової 210
38. **Рунчева Н.В.** – Тенденції та проблеми функціонування світового зернового ринку 216
39. **Новак Н.П.** – Інвестиційні процеси у галузі промислового садівництва 223
40. **Гузь А.І.** – Вплив глобалізації на розвиток аграрного сектора України 229
41. **Федорчук О.М.** – Формування галузевої структури ринку матеріально-технічного забезпечення АПК в сучасних умовах 233

**ПІДПРИЄМНИЦТВО, МЕНЕДЖМЕНТ, МАРКЕТИНГ, ПРАВОВЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАЛУЗЕЙ АПК, ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ
МОДЕЛЮВАННЯ**

42.	Соловйов І.О. – Маркетингові дослідження ринку чаю в м. Херсоні	246
43.	Міхєєв Є.К. – Проблеми представлення знань в автоматизовані агросистеми Ч.1 Представлення специфічних погано структурованих знань в систему	249
44.	Ушкаренко Ю.В., Соловйов А.І. – Особливості організаційних структур управління в сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах південного регіону України	255
45.	Лисюк В.М., Чмут А.В. – Передумови активізації інтеграційних зв'язків підприємств на ринку молочної продукції України	264
46.	Лучишина К.Л. – Корпоративна культура аграрного підприємства	270
47.	Петіна Л.В. – Особливості автоматизації управлінського та бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах	278
48.	Чижова Т.В. – Вплив фіскальної політики на розвиток малого підприємництва	284
49.	Стовба Т.А. – Стратегічні аспекти формування потенціалу морського транспорту України	289
50.	Корчагіна В.Г. – Особливості формування маркетингових витрат	295
51.	Подаков Є.С., Пристемський О.С. – Стан та перспективи організації обліку біологічних активів аграрних підприємств	300
	Анотації	307
	Положення про фахове наукове видання "Таврійський науковий вісник"	331
	Іменний покажчик	332